

POSTANOWIENIE

25 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Pawłyszcz

na posiedzeniu niejawnym 25 września 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa I. M.
przeciwko Bank S.A. w W.
o ustalenie i zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Bank S.A. w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 17 listopada 2022 r., VI ACa
1009/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 21 października 2021 r., XXVIII C 591/21, Sąd Okręgowy w Warszawie ustalił, że umowa kredytu hipotecznego denominowanego do franka szwajcarskiego (CHF), zawarta z 7 września 2006 r., przez powodowego konsumenta z poprzednikiem prawnym pozwanego banku jest nieważna, zasądził od banku na rzecz kredytobiorcy 180 599,89 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 3 marca 2021 r. tytułem zwrotu spłat kredytu i oddalił powództwo w pozostałej części.

Wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że oddalił powództwo o zapłatę odsetek za okres od 3 marca do 18 czerwca 2021 r., i oddalił apelację banku w pozostałej części.

Sąd odwoławczy ocenił, że wskazanie sumy kredytu w walucie obcej nie określało wysokości tego kredytu w sposób definitywny. Wypłata nastąpić mogła jedynie w złotych, przy czym kwotę do wypłaty ustalał bank w oparciu o dowolnie ustalony kurs. Podobnie ocenił sposób dokonywania spłaty kredytu w złotych przy użyciu kursu ustalonego przez bank. Uznał, iż zakwestionowane postanowienia zawartej przez strony umowy dotyczące denominowania kwoty kredytu określają podstawowe świadczenia tej umowy i charakteryzują ją jako podtyp umowy kredytu, tj. umowę o kredyt denominowany do waluty obcej. Wobec ich abuzywności, przy braku związania nimi konsumenta, umowa łącząca strony nie może być wykonywana w pozostałym zakresie, skutkiem czego jest stwierdzenie jej nieważności (bezskuteczności) od początku i z mocy prawa oraz zwrot świadczenia nienależnego. Sąd drugiej instancji przyjął też, że skoro doręczenie odpisu pozwu nastąpiło 4 czerwca 2021 r., to uwzględniając konieczny czas na dokonanie analizy takiego wezwania do zapłaty (dwa tygodnie) bank pozostawał w zwłoce od 18 czerwca 2021 r. i wobec tego roszczenie odsetkowe za okres przed tym dniem należało oddalić. Jednocześnie Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę na to, że już od tego momentu brak akceptacji konsumenta co do dalszego obowiązywania klauzul umownych nie budził wątpliwości, jak również jednoznaczna była akceptacja skutku upadku umowy, co z kolei wpłynęło na zasądzenie odsetek w pozostałym zakresie. Zdaniem Sądu odwoławczego bank nie skorzystał w sposób prawidłowy z materialnego prawa zatrzymania i podniesiony w procesie zarzut zatrzymania nie mógł wywrzeć oczekiwanych skutków, ponieważ bank nie wykazał, aby kiedykolwiek wzywał kredytobiorcę do zapłaty kwoty wypłaconego kapitału.

Pozwany bank zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną i wniósł o jej przyjęcie do rozpoznania z uwagi na występowanie w niniejszej sprawie istotnych zagadnień prawnych, wymagających rozstrzygnięcia tego:

1) czy przesłanką skuteczności oświadczenia dłużnika o skorzystaniu z prawa zatrzymania jest wymagalność wierzytelności objętej tym zarzutem, tj. czy skuteczność zgłoszonego zarzutu skorzystania z prawa zatrzymania uzależniona jest od wcześniejszego postawienia wierzytelności chronionej w stan wymagalności zgodnie z art. 455 k.c.,

2) kiedy wymagalne staje się roszczenie konsumenta o zapłatę kwot uiszczonych tytułem wykonania umowy kredytu, której nieważność została przez sąd stwierdzona z uwagi na istnienie w treści stosunku prawnego postanowień uznanych za niedozwolone.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skutkiem podniesienia zagadnienia prawnego czy potrzeby wykładni może być przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania tylko pod warunkiem, że przynajmniej jedno z możliwych rozwiązań tych problemów prowadzi do zasadności skargi kasacyjnej. Nie można przyjąć skargi do rozpoznania, jeżeli podlegałaby ona oddaleniu niezależnie od odpowiedzi na postawione problemy prawne czy interpretacyjne. Zarówno przedmiot tych problemów i argumentacja sformułowana przez bank nie przemawiają w niniejszej sprawie za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Nie można uznać, że skarżący bank wykazał występowanie zagadnienia prawnego związanego z zarzutem zatrzymania świadczenia wzajemnego. Problem uzależnienia zgłoszonego zarzutu skorzystania z prawa zatrzymania od wcześniejszego postawienia wierzytelności chronionej w stan wymagalności nie ma wpływu na rozstrzygnięcie, ponieważ stronom umowy kredytu w ogóle nie przysługuje prawo zatrzymania. Na podstawie art. 487 § 2 k.c. umowa wzajemna polega na wymianie świadczeń: jedna strona świadczy na rzecz drugiej, a w zamian otrzymuje świadczenie od drugiej strony umowy. Świadczenia wzajemne powinny być spełniane jednocześnie, chyba że umowa lub ustawa stanowi inaczej (art. 488 § 1 k.c.). Zatem strony mogą postanowić, że jedna ze stron spełnia swoje świadczenie wcześniej, lecz przynajmniej z charakteru świadczeń wzajemnych powinna wynikać możliwość ich jednoczesnego świadczenia. W umowie kredytu nie jest możliwe jednoczesne spełnienie świadczeń stron. Jednoczesna wypłata kredytu i jego spłata pozbawiłyby umowę jakiegokolwiek sensu. Umowa kredytu nie jest umową wzajemną. Świadczeniami wzajemnymi mogą być tylko świadczenia różnorodnej natury (wyrok SN z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22, OSNC-ZD D/2022, poz. 44). Świadczenia pieniężne mogą być świadczeniami wzajemnymi tylko pod warunkiem, że mają zostać spełnione w różnych walutach (umowa sprzedaży waluty obcej). Niezależnie jednak od kwalifikacji umowy kredytu jako wzajemnej albo niewzajemnej prawo zatrzymania może przysługiwać tylko w przypadku

świadczeń różnorodnych. W uchwale 7 sędziów z 19 czerwca 2024 r., III CZP 31/23, Sąd Najwyższy uznał, że prawo zatrzymania nie przysługuje stronie, która może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelnością drugiej strony.

Bank nie podważył też skutecznie rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego o dacie naliczania odsetek od zasądzonego roszczenia. Nie ma wątpliwości co do oceny daty wymagalności roszczenia o zwrot świadczeń zapłaconych przez kredytobiorcę w wykonaniu nieważnej umowy kredytu, a w konsekwencji daty, od której należy liczyć odsetki za opóźnienie. Otóż ze względu na przyznaną kredytobiorcy będącemu konsumentem możliwość podjęcia decyzji co do sanowania klauzuli abuzywnej są dwa warunki wymagalności roszczenia o zwrot spłat kredytu: powołanie się przez kredytobiorcę na nieważność postanowień umowy oraz wezwanie do zapłaty (zob. uchwałę składu 7 sędziów SN z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 9/2021, poz. 56). Jednocześnie z zakwestionowaniem ważności umowy przez kredytobiorcę rozpoczyna się bieg przedawnienia roszczenia banku o zwrot kredytu, gdyż także bank może już wówczas wezwać kredytobiorcę o zwrot swojego nienależnego świadczenia (pkt 4 pełnego składu Izby Cywilnej SN z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22).

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ k.p.c. oddalił wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania.

[SOP]

[ms]